

Píseň: EZ607 - Bůh je náš Pán a král, 1. - 3. sloka + **modlitba;**

Čtení: Ex 20, 1-2+8-11 + Mk 2, 23-28

Milí přátelé,

minulý týden jsme se věnovali třetí směrovce do svobody: „Nebudeš brát Boží jméno nadarmo.“ Hovořili jsme o možnostech právnických - Boží jméno de facto ani de iure neznáme, můžeme se tedy s Bohem soudit, že jsme jeho jméno nikdy nadarmo nebrali.

Hovořili jsme také o podstatě tohoto biblického slova: Nadarmo volat Bože (s velkým B) do této směrovky samozřejmě spadá. Volat ve chvíli bolesti či únavy „Ježíšikriste já už mám dost“ do ní spadá taky. Avšak v druhém případě nejde o volání nadarmo, nýbrž o volání, které je zcela v pořádku. Ba dokonce Bohem chtěné.

Podstatou Božího slova totiž nikdy není forma, natožpak formalismus, ale obsah. Ohánět se prázdňě za každou větou Kristem nebo Bohem je také nenásledováním této směrovky do svobody.

Čtvrtá směrovka - kladně?!

Čtvrtá tóra Desatera je spolu s pátou formulována kladně. Zřejmě jde o podtržení výsady, která byla přikládána v Israeli dni odpočinku. A úctě k rodičům - o té více příště.

O to silněji vystoupí důraz dnešní tóry vzhledem k dnešnímu ilustrujícímu příběhu. Připomínat si den odpočinku je záležitost naprosto pozitivní. A má být zcela samozřejmá - copak někdo chce při plně svobodné vůli pracovat každý den?

Důležitost čtvrté tóry je pak ještě podtržena jejím rozsahem: Jde o nejdelší slovo Desatera. Tak důležitý je den odpočinku!

To vše pak ještě více podtrhuje, že v Desateru nejde o žádná *přikázání*. Tedy povinnosti, které musíme splnit. Jde o Boží dary, které můžeme přijmout. A nebo si makat od nevidím do nevidím - a nic trvalého, často ani pozitivního, z toho.

V okolí Israele

Pravidelný den odpočinku nebyl ustanoven v žádném systému, který nevychází z židovství. Nenalezneme ho ve světských ani náboženských předpisech buddhistických, taoistických, indiánských, babylónských ani kenaanských.

V Babylónu se sice může zdát, že také dodržovali „dny odpočinku“, avšak tam šlo o „dny neštěstí“. Tedy o astrologicky vypočítané dny, které byly prokleté či přinášející neštěstí. Zápověď práce v tyto dny tedy byla snahou vyhnat se dnům práci nepřejícím. Šlo o dny ponurého strachu a děsu, jako bývá pro pověřivé pátek 13. Ne o pozitivní úlevo pro všechny pracovníky. Navíc se nevztahoval na otroky či cizince.

Že nikde jinde podobný zákaz, natožpak pozitivní oznamovací větu, nenalezneme, je logické. Vyplývá to totiž z biblického zdůvodnění: I Bůh odpočinul. Sedmý den stvoření byl věnován odpočinku. Korunou stvoření tedy není člověk, nýbrž odpočinek, pokoj, šálóm.

V různých jiných systémech sice božstva také odpočívají, avšak unaveně, ne z vlastního svobodného, stvořitelského rozhodnutí. A, pokud čteme pozorně, Hospodinovo odpočinutí vlastně trvá od sedmého dne stvoření - nikde v Bibli nenalezneme „A stalo se, že Hospodin přerušil svůj odpočinek“.

Hodnota práce

Pro biblické písemnictví není práce tím nejdůležitějším v životě. Je něčím nutným, nezbytným, někdy i dobrým. Je však také otroctvím (Israel původně jako národ otroků v Egyptě!). Jak pracovně tak existenciálně a nábožensky: Cenu má ten, kdo toho hodně dokázal. Kdo hodně vydělal. Absurdní. Pro biblický pohled.

Nábožensky: Jediné, co má cenu, je lidská práce. Bez nás se to tu neobejde. Bůh nemá jiné ruce než naše. Ještě absurdnější. Pro biblický pohled. Světu se totiž vedlo velmi dobře, dokud nepřišel člověk. Pořád ještě zvyšujeme svůj dluh vůči okolnímu světu. Naše schopnost ho splácet je zatím v nedohlednu. A kde byl člověk, když Hospodin stvořil svět, plejády hvězd a zkrotil livjatána?

Hospodin má k dispozici mnohem lepší ruce, než lidské - ty své, stvořitelské, spasitelné, Boží.

Práce není smyslem života. Stejně tak děti či rodina. Nic pozemského není a nemá být smyslem života, protože v takovém případě by se vždycky našel někdo, pro koho je takový smysl nedosažitelný. A vlastně by nešlo vůbec o málo lidí - ať už neschopných pracovat (těžce mentálně postižení) nebo mít rodinu (neplodné páry, velmi negativně poznamenaní lidé nevhodní pro výchovu dalších dětí atd.).

Práce je právě prostředkem obživy. Nic víc, nic míň. A vhodně vybraná práce je také radostí a službou k slávě Boží. Protože Boží sláve je smyslem lidského života. Smyslem neukradnutelným a dosažitelným pro kohokoli.

Pokud neumíme práci přerušit nebo odmítnout, stává se nám otrokářem. Někdy až příliš snadno.

Sociální rozměr

Biblický pohled je unikátní také v tom, že pamatování na den odpočinku platí pro *všechny*. Proto je oslava Boží, šálóm, odpočinek smyslem života pro *všechny*. Nejde o privilegium nadaných, bohatých ani místních. Natožpak mužů. Den odpočinku je také pro děti, ženy, otroky a zvířata. Ba dokonce pro obvykle nejnižší vrstvu ve společnostech: Pro cizince. Pro migranty. Pro přistěhovalce.

Avšak je nápadné, že neplatí pro manželky. Manželky tedy mají makat non-stop sedm dní v týdnu. Tedy alespoň dle fundamentalistického, doslovného čtení. Neboť jde o jedinou nezmíněnou skupinu. Pohled dobově informovaný však samozřejmě ví, že manželky ani nemohou být zmíněny, protože vlastně nepracovaly. Manželky většinou otěhotněly velmi brzy po svatbě a těhotenství a výchově se věnovaly až do chvíle, kdy už vlastně pracovat nemohly. Např. Jákobova milovaná Ráchel dokonce zemřela, když porodila nejmladšího Benjamína.

Samozřejmě také nejde o to, že by výchova dětí ba dokonce těhotenství nebylo námahou. Obojí dokonce Bible jako námahu

označí (Gn 3, 16). Avšak nebylo definováno jako práce ve smyslu zaměstnání. Nikoho tehdy ani nenapadlo takto uvažovat. Den odpočinku tedy samozřejmě platí i pro manželky!

Jazykově a historicky

Sedm se hebrejsky řekne „šewa“, psáno š-b-a-h. Proto je sedmý den nazván šabat, protože je sedmý. Šabat = sedmý. Proto je např. naše česká sobota název, typicky česky, trochu absurdní. Protože náš šestý den v týdnu ve skutečnosti znamená „sedmý“.

Mezicírkevní odbočka: O to legračněji pak působí rozhodnutí Církve adventistů sedmého dne světít opět šabat, tedy sedmý den, v sobotu. Podle židovského zvyku. Jenže v židovském kalendáři týden skutečně šabatem končí, je jim sedmým dnem. To v našem kalendáři od pondělí do neděle není pravda. Naopak je v posledním důsledku naše svěcení neděle plně v souladu s ustanovením o „sedmém dni“.

Slovo šabat pak druhotně znamená „odpočinutí“ ve smyslu „absence práce“. Významu a dobré náplni tohoto dne se ještě budeme věnovat.

Historické zkoumání pak ukazuje, že tento „šabat“ nebyl původně jeden den v týdnu, ale spíše den v měsíci - babylónské šapattu bylo termínem pro den měsíčního úplňku. I dodnes je židovský kalendář lunární - proto židovské svátky „putují“ po našem juliánském kalendáři s gregoriánskou korekcí přestupnosti.

Vyčlenění jednoho dne ne jen v měsíci, ale dokonce v týdnu, je pozdější historický vývoj. S radostí přijímaný i těmi nejzarytějšími ateisty. Jen díky této tóře totiž vůbec mohl vzniknout víkend dokonce dvoudenní - spojením nejdůležitějšího svátku křesťanského a nejdůležitějšího svátku židovského.

Přidejme také, že šabat neplatil jen pro den v týdnu. V SZ nalezneme také „milostivé léto“, sedmý rok. Každý sedmý rok je tedy také „šabat“.

Zdůvodnění v Deuteronomiu

V Dt 5, 13-15 nalezneme formálně odlišné zdůvodnění. Obsahově je však obě zdůvodnění shodná: Býval jsi otrokem, teď už nejsi. Ani Hospodin není otrokem. Natožpak otrokem práce. Zdůvodnění stvořitelským činem Božím i Boží záchranou z Egypta míří ke společenství s Bohem, k němuž je člověk určen. Ba dokonce ho zažil hned druhý den po svém stvoření. Mimochodem vyvedení z Egypta je také motivováno službou Bohu (např. Ex 5, 1).

Zdůvodnění vyvedením z egyptského otroctví pak ještě upevňuje propojení křesťanské neděle se slovem o dni odpočinku: Neděle, den Páně, je svátek Kristova vítězství nad otroctvím smrti, viny a hříchu.

Obsah sedmého dne

Podstatou sedmého dne tedy má být společenství s Hospodinem. To v první řadě znamená: Nepracovat (srv. lexikální význam slova šabat + ortodoxní židovstvo). Je moje práce důležitější než práce Boží? Než slovo Boží, které říká, že pracovat tento den nemám? Bohužel právě zde mnoho pohanů řekne: Ano, jinak mi ujde zisk. Nedostanu tak dobré místo. Tak hluboko je v lidech zakořeněný hřích - než den volna to raději otročit práci a představit, že beze mě se svět přestane otáčet.

Den odpočinku tedy má být vždy v první řadě dnem odpočinku. I ve svém jazykovém významu znamená „absence práce“. Avšak nemá být pouze dnem lenošení - toto lenošení má být prostorem pro to nejzákladnější v lidském životě: Vztah se Stvořitelem světa. A je nápadné, jak skromný tento Stvořitel je: Spokojí se s jedním naším dnem. Zbylých šest ať se honíme a pracujeme (srv. Ex 20, 9). Avšak pro člověka (zejm. křesťana!) je i ten jeden den často příliš mnoho na to, aby ho věnoval Hospodinu. Absurdní.

Způsobů, jak tento den strávit s Hospodinem, je pak celá řada: Ideální jsou bohoslužby, ať už v kostele či synagoze. Krom jiného také proto, že mi umožňují sdílet den odpočinku a vztah s Hospodinem s dalšími lidmi. Avšak není nutno pak zbytek dne

sedět nad Bibli - Bible není Bůh! Bible je „pouze“ Božím zjevením. Stejně není nutno se zbytek dne jen modlit. Copak nemohu prožívat obecenství s Hospodinem na výletě v lesích či horách? Na chalupě? Avšak zároveň výlet sám o sobě není obecenstvím s Hospodinem. I zde nejde o formu, ale o obsah: Na co myslím? Jaký je můj úmysl? Obecenství s Bohem nebo vypadnout z města - a klidně i od Boha?

Sedmý den pak nemusí být striktně sedmý den v týdnu. Den odpočínutí můžeme klidně světit a slavit ve středu. Zejména pokud jsme hasiči, lékaři, řidiči autobusů nebo policisté. Ba dokonce se nám může různě přesouvat - ačkoli to vřele nedoporučuji. Avšak např. městským policistům v současnosti nic jiného nezbyvá.

V obecnosti: Má jít o *svatý* den. Tedy den oddělený. Tedy jiný, než ty ostatní. Bohoslužby jsou dobrým začátkem. Ale může místo nich posloužit třeba Ranní slovo či vlastní studium Bible. Nechť však svatost tohoto dne pokračuje i dál - zaprvé tím, že nepracujeme. Za druhé dalšími svátostmi - radostí, pokojem, klidem, odpočinkem, obecenstvím s Bohem.

Užijeme plnými doušky Boží dobrotu, která o naši práci zase tak moc nestojí. Ale která o náš odpočinek stojí převelice!

Ilustrující příběh

Jako ilustraci jsem užil dobře známý evangelijní příběh. Někdy se totiž i z této pozitivně formulované tóry stane šikanující předpis. Avšak zákoník a farizeům bychom křivdili, kdybychom nezdůraznili, že místo zákonné povinnosti ukamenovat přestupníka šabatu (Ex 35, 2) přicházejí a diskutují o tom, co se děje.

Tím naplnili podstatu svatého, tedy odděleného, dne - dne vyděleného pro obecenství s Bohem. Ne pro slepé následování lidských formulací zákonů.

Závěr

Smyslem práce tedy není práce samotná. Smyslem a cílem práce je její dokončení. A následující svatý den, den odpočinku, v

němž Hospodin přebývá od symbolického sedmého dne stvoření světa. Pracovat máme chytře či moudře, abychom práci dokončili, ne tvrdě a těžce.

Tak ani nás nemá děsit, pokud jen málokterý týden máme jeden den vyhrazený pro náš vztah s Hospodinem. Přijměme s pokorou, že jsme stále ještě hříšníci, kteří mají mnoho co napravovat ve svém odvracení od sebe a obracení k Hospodinu. A usilujme o dokonalost i ve svatém dni odpočínutí. Vždyť jde jen o odmítnutí práce. Den odpočinku je darem pro celé lidstvo, stejně jako celé Desatero a celé Písmo. Ani jedno nám není břemenem. A pokud, tak si za to můžeme my lidé sami.

Píseň: EZ607 - Bůh je náš Pán a král, 4. - 6. sloka + **Modlitba Páně**

Rozhovor

Příště: Ex 20, 1-2+12